

Mértékadó

Kultúra • Tv- és rádióműsor

2024. augusztus 26 – szeptember 1.

Solymári Dániel
a nemzetközi kapcsolatokról
a válságok időszakában

A világ meggyógyulása –
Gondolatok egy Babits-kötetről

Válságmegoldó sci-fi sorozatok

Fotó: Fábíán Attila

A Közel-Kelettől Afrikáig

Solymári Dániel a tudományos és nemzetközi kapcsolatokról a válságok időszakában

Társadalmi és geopolitikai változások, a nemzetközi érvonalak átrendeződése zajlik ma a világban, miközben a Közel-Kelet, a Szentföld egyes országai egyre inkább egy regionális háború felé sodródnak. Mi lehet a szerepe Magyarországnak ebben az összetett helyzetben; milyen kapcsolataink alakulnak a Globális Délnek nevezett földrajzi területeken? Ezekről beszélgettünk Solymári Dániellel, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat nemzetközi kapcsolatok vezetőjével, külpolitikai szakértővel.

– Nemrég az egyik legjelentősebb közel-keleti kutatásokkal foglalkozó központ, a Közel-Keleti és Afrikai Kutatások Szövetsége (ASMEA) nevű amerikai szervezet kutatási díját kapta meg a Közel-Keleten végzett tudományos és szakmai munkája elismeréseként. Milyen hozadéka lesz, lehet ennek az elismerésnek?

– Ez az amerikai szervezet elsősorban a Szíriában zajló kutatásunkat értékelte, amelynek keretében azt vizsgáljuk munkatársaimmal, hogy immár tíz éve, a szíriai háború kitörése óta a belső menekültek hogyan, milyen eséllyel képesek visszailleszni a társadalomba, tudják-e folytatni a korábbi életüket, illetve milyen személyes és társadalmi problémákkal kell szembesülniük eközben. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat által évekkel ezelőtt elkezdett, tudományos eszközökkel történő méréseket felhasználó kutatásunk egy segélyezési programba illeszkedik, melynek keretében kétszáz belső menekült családot segítettünk visszaköltözni az eredeti lakóhelyükre, felújítottuk az otthonaikat, valamint az újrakezdetést segítő társadalmi és pszichoszociális támogatást nyújtottunk számukra. Ezen tapasztalatokra építve nemcsak pontosabban látjuk a belső menekült közösség valós szükségleteit, igényeit, hanem mindezek ismeretében a jövőben hathatósabbá is tudjuk tenni a szíriai segélynyújtási kezdeményezéseinket. Egy nemzetközi pályázatra beadott anyagot díjazott az ASMEA, ami jelentős elismerés a számunkra, ugyanis ez az első alkalom, hogy egy amerikai szervezet a Magyar Máltai Szeretetszolgálat által indított kutatási programot tüntet ki. Az anyagi támogatáson kívül szakmai és tudományos téren is segítséget nyújtanak, legyen szó a kutatási módszerek megosztásáról, konferenciákról, publikációs lehetőségekről, az eredmények megjelentetéséről, a Közel-Kelettel foglalkozó szervezetek tár-

sításáról, szakértők hálózatba történő összekapcsolásáról, végül is a konnektivitásról, ami nélkül ma nincsenek nemzetközi kapcsolatok... A méréseken alapuló, egzakt kutatások nehezen megvalósíthatók, ugyanis nem állnak rendelkezésre „nyílt adatok”. A terepi munkáknak – amit mi végzünk – megvannak a maga korlátai. Ha szeretnénk egzakt eredményeket, a kérdéseinkre pedig

pontos(abb) válaszokat kapni, szükség van olyan kutatói hálózatokra, amelyek összefogásával ezek az adatok és információk egymással megoszthatókká és közösen feldolgozhatókká válnak.

– Régen volt ennyire feszült a helyzet a Közel-Keleten, mint most. Hogyan látja a térség jelenét, jövőjét? A Vatican News-nak egy közelmúltban adott interjújában úgy fogalmazott, az egyik legfontosabb feladat most a hazatérni vágyók megsegítése.

– A 2023-ban kitört Izrael–Hamász-háborút, vagy az újabb arab–izraeli konfliktust lehet pillanatnyi problémának is tekinteni, gyökerei, így alapvető okai azonban sokkal messzebbre nyúlnak vissza. Tulajdonképpen 1947-től polgárháborús viszonyok alakítják az akkor még brit és francia mandátumterületeket. Ismeretes, hogy az első világháborút követően Franciaország ellenőrzése alá helyezték Szíriát és Libanont, Nagy-Britannia alá pedig Irakot és (a Nép-

szövetséggel közösen) Palesztinát. 1952-től, az egyiptomi Gamal Abden-Nasszer régi-új politikai és szellemi irányt hozott létre a közel-keleti térségben, aminek az egyik mozgatója a pánarab, nacionalista ideológia volt. Ezt követően több térségbeli országban, így Szíriában és Irakban is katonai hatalomátvétel történt. Izraellel szemben 1956-ban, 1967-ben és 1973-ban indítottak

háborút arab országok, melyeknek következtében a „palesztin kérdés”, már csak a menekültek okán is, a makrorégió egyik legjelentősebb problémájává vált. Mindehhez hozzátartozik, hogy Iránban, amely szoros regionális kapcsolatban áll ezen államokkal, 1979-ben megbukott a nyugatos vezetés, és egy militáns karakterű iszlám köztársaság jött létre. Ami a jelentet illeti: a probléma egyik alapját az adja, hogy az említett arab országok törekeny államok, jelentős és erős, széles támogatást élvező belső, nacionalista, fegyveres csoportosulásokkal, amely formációkat a helyi társadalmak nem feltétlenül utasítják el. Mindehhez hozzátartozik még, hogy ezen országok gazdasági és geopolitikai jelentőségük miatt az 1960-as évek óta befolyási övezetnek számítanak: kezdetben a Szovjetunió, ma pedig az új nagyhatalmak úgynevezett proxy színterei. Ily módon a „palesztin mozgalom” folyamatos hullámzásban van, amely összetett kérdésben a Hamász iszlamista politikai mozgalom (miként a Muszlim Testvériség

vagy a Hezbollah) egy radikálisabb irányt képvisel, például a kétállami megoldást is csak erős fentartásokkal támogatja.

– *Pedig nemrég Pierbattista Pizzaballa bíboros, jeruzsálemi latin pátriárka is a kétállami megoldást szorgalmazta egy vele készített interjúban...*

– A kétállami megoldásnak számos változata és forgatókönyve ismert, azonban én ebben is árnyalnám a képet. Kérdés ugyanis, hogy milyen államokról beszélünk pontosan? Egyáltalán, államokról beszélünk-e, és ha igen, milyen politikai értelemben? Egy analógiával élve: a jelenleg szintén háborút folytató Ukrajnának vagy Oroszországnak hol húzódnak pontosan a határai, és ami fontosabb, hogy hol lesznek majd a közeljövőben; mekkora lesz, és kikből tevődik össze ezen országok népessége? Érthető tehát, hogy először ilyen és ehhez hasonló alapkérdéseket kellene megválaszolnunk. A Gázai övezet jelenleg egy porig bombázott terület, amely kapcsán nem hogy államiságról, de helyreállításról, újjáépítésről sem beszélhetünk, hiszen alig van mit újjáépíteni. És akkor még nem is szóltunk arról a mintegy kétmillió belső menekültől, akik jelenleg ex lex-állapotban élnek saját hazájukban. A dolog tehát roppant bonyolult. Az azonban bizonyos, hogy – Ámosz Oz izraeli íróval, a kétállami megoldás egyik prominensével szólva – ez egy „örök társbérletre ítélt” állapot. Én ehhez még azt tenném hozzá, hogy együttélésre ítélt.

– *Hogyan látják mindezt a közel-keletiek, illetve a keleti egyházak képviselői; és milyen kép alakult ki bennük eközben Magyarországról?*

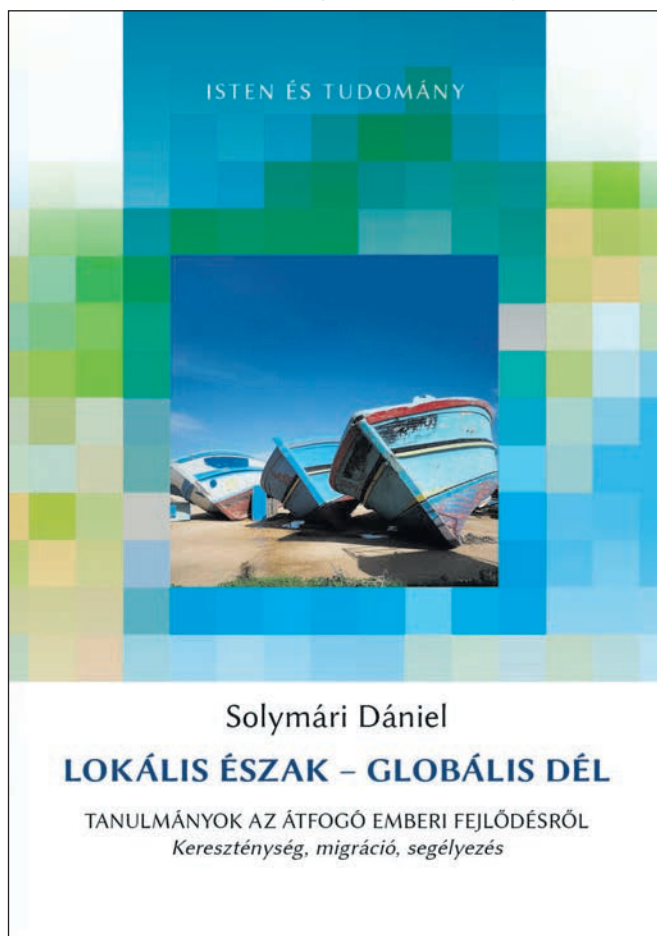
– A Közel-Kelet természetesen épp annyira színes és társadalmilag összetett, mint mondjuk Afrika. Amit nagyon fontos érzékelnünk, hogy Libanonban, Szíriában,

Irakban vagy éppen az említett palesztin területeken generációk óta tartó folyamat feszültségben élnek az emberek. Szíriát például havonta bombázzák, az ország keleti részén máig aktív az ISIS. Az 5 milliós Libanonban közel 2 millió menekült él, jövőjük megjósolhatatlan. Irakban a keresztények elleni támadások ma is folyamatosak. Mindezekről alig jut el hiteles információ a világ nyugati részére, pedig a közel-keletiek ebben élnek az életüket. Az egyházak fontos támaszt és megtartó erőt nyújtanak. Szerepük ebből a szempontból ma fontosabb, mint valaha: hazavárnak, a visszaérkezőket pedig igyekeznek helyben megtartani. A magyar kezdeményezések hihetetlenül értékesek, és nemzetközi összehasonlításban is hiánypótlók. Ugyanígy Afrikában is. Magyarországra mint politikai érdekektől mentes, szolidáris, ténylegesen segítő erőre tekintenek.

– *Mi a helyzet az említett Afrikában? Ahol nem mellesleg ugyancsak vannak „érdekeltségeik” a segítségnyújtás, a fejlesztések és kutatások terén egyaránt.*

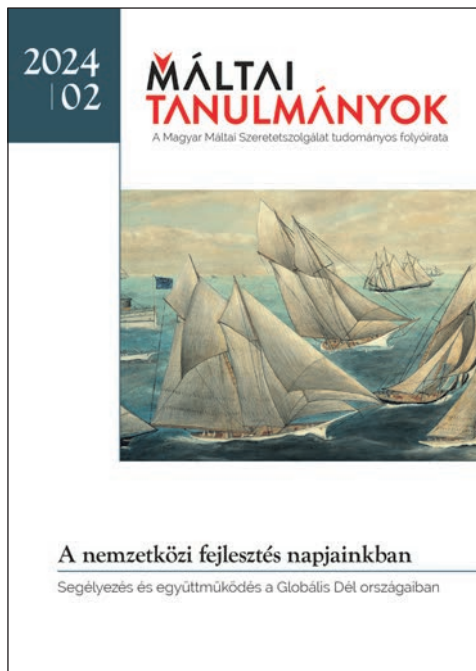
– Afrika a nemzetközi kapcsolatok régi-új kulcs-területe. Több mint száz évvel Afrikának az európai nagyhatalmak között történt felosztását követően, ma egy újabb, egy második versenyfutás zajlik a kontinensért, különösen annak szubszaharai területeiért, jóllehet részben eltérő szereplőkkel és meg-

változott célok mentén. Nem meglepően, hiszen a térség mind geopolitikailag, mind pedig a lakosság számát illetően továbbra is kulcsfontosságú. A vitatott területeket nem számítva 54 független ország alkotja a mai kontinens, amely 3 millió négyzetkilométeren terül el és közel 1,5 milliárd lakossal rendelkezik. Ezzel Afrika a világ népességének közel 20 százalékát adja, ráadásul egyben a legfiatalabb is: lakosságának átlagéletkora mindössze 15 év, és a teljes népesség fele 30 éven aluli. Gazdasági növekedése is látványos volt az elmúlt évtizedekben: 1980 és 1999 között évi 2,5 százalékos, 2000 és 2012 között évi közel 5 százalékos, majd (némi lassulást követően) 2017-től további 4 százalékos GDP-növekedést láthatunk. Nem meglepő tehát, hogy Afrika 2024-ben a világ egyik leggyorsabban növekvő gazdaságává vált az Afrikai Fejlesztési Bank makrogazdasági jelentése szerint. Ezzel az eredménnyel az összes fejlődő régiónál gyorsabban növekszik, csupán Kína és India előzi meg. Mindezt a világ vezető nagyhatalmai is érzékelik, ezért újra részt kívánnak venni a kontinens gazdasági kapcsolataiban. Így például Angela Merkel német kancellár 2017-ben a G20-ak hamburgi csúcstalálkozójára készülve

Berlinben úgy fogalmazott, hogy „új afrikai stratégiára van szükség, amelynek döntő eleme, hogy a G20-csoportnak partnerségre kell lépnie Afrikával a gazdasági fellendülés beindítása és a biztonság megteremtése érdekében”. Donald Trump amerikai elnök

2017-ben az afrikai államelnökök és vezetők ENSZ csúcstalálkozója során beszédében azt hangsúlyozta, hogy Afrika újra felemelkedőben van, üzleti potenciálja hatalmas, Afrika a lehetőségek kontinense mindannyiunk számára. Kína az elmúlt évtizedek egyik legjelentősebb afrikai szereplője. Hszi Csin-ping kínai elnök a Kína-Afrika Üzleti Fórum 2023-as johannesburgi találkozásán azt mondta, hogy Afrika a 21. században a remény területe. Ebben Kína és Afrika együttesen válaszokat ad korunk nagy kérdéseire, és közös erőfeszítéseket tesz a kölcsönös előnyökön alapuló együttműködés, a harmonikus együttélés és a civilizációk

közös jólétének előmozdítása érdekében. De ebben az ívben volna említendő mások mellett Oroszország, India, Törökország, Dél-Korea, Japán és Brazília is. Afrika tehát fontos, és ezt a globális erőközpontok is érzékelik. Megjegyzem, a magyar külpolitika is bekapcsolódott ebbe a folyamatba. A Máltai Szeretetszolgálat a legújabb kori magyar-afrikai kapcsolatokban elsők között lépett újra a kontinensre: 2010 óta zajló segélyprogramjaink és tudományos együttműködéseink – napjainkban a Pécsi Tudományegyetem Afrika Kutatóközpontjával – a legjelentősebb ilyen típusú magyar aktivitásokat formálják.

– Egyik legfőbb fórumuk a 2019-ben éppen Ön által alapított Máltai Tanulmányok című tudományos folyóirat, ami az elmúlt időszakban folyamatos megújuláson, átalakuláson ment át, mind a print kiadvány, mind az internetes felületek tekintetében. A legutóbb megjelent, 2024/2. lapszám részben egyébként az imént tárgyalt térségekkel is foglalkozik A nemzetközi fejlesztés napjainkban – Segélyezés és együttműködés a Globális Dél országaiiban címmel. Hol tart most a folyóirat, mi történt az elmúlt másfél-két évben?

– Annak ellenére, hogy tulajdonképpen egy fiatal, mindössze hat éve indult multidiszciplináris folyóiratról beszélünk, sikerült viszonylag széles körben ismertté tenni itthon, és mára a segítő szakma egyik fontos magyar nyelvű fórumává vált. A folyóirat egyébként számos tudományterülettel foglalkozik a szociológiától kezdve a pszichológián, a pedagógián és a szociálpolitikán át a történettudományig, a politológiáig és a legkülönbözőbb mentálhigiénés területekig. Idén valóban jelentős átalakuláson

ment át a lap; e fejlesztési folyamat legfontosabb eleme, hogy a folyóirat a Gondolat Kiadó gondozásába került, ezáltal országosan terjesztett, előfizethető, megrendelhető lappá vált. Az a célunk, hogy az előfizetők-ből egy szakmai műhelyt, támogatói kört hozzunk létre, hogy a Máltai Tanulmányok a jövőben valóban a segítő szakmák legszélesebb körben forgatott lapja lehessen.

Pallós
Fotó: Fábíán Attila

AZ *Új Ember* KÖNYVESBOLT AJÁNLATA

Szomjoltók társasága

Interjúválogatás az Új Embertől és a Mértékadóból

Az Új Ember könyvesbolt elérhetőségei:
1053 Budapest, Ferenciek tere 7-8.; bolt.ujember.hu

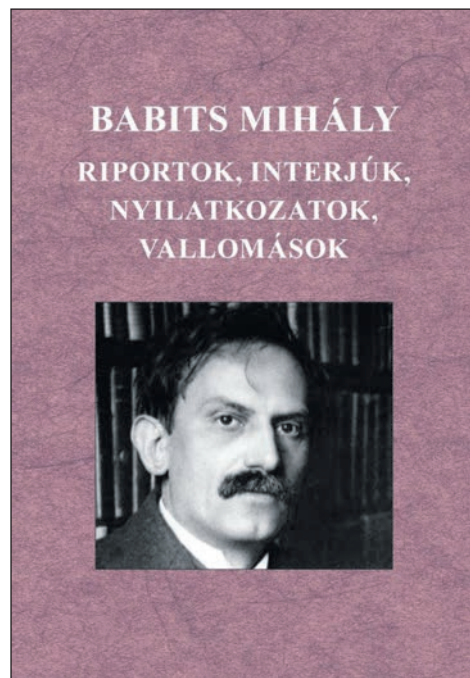
A világ meggyógyulása

Babits Mihály: Riportok, interjúk, nyilatkozatok, vallomások

„Ha Babitsot olvasod, nem zuhansz tovább.”
(Báthori Csaba)

Nem állíthatnánk, hogy Babits Mihály életműve és szellemisége a kortárs irodalmi törekvések legserkentőbb előzménye volna. A Magyar Napló Kiadó kritikai kiadássorozata ezért is missziós tett: modern klasszikusunk emlékezetét úgy illeszti vissza a művelt közgondolkodásba, hogy a teljesség történeti távlatait kimerítő jegyzetapparátussal hitelesíti. (A sorozat felelőse Sipos Lajos; a sajtó alá rendezés Téglás Andrea és Téglás János nagy ívű munkája. A kiadványt fotók, fakszimilék mellett név- és szövegmutató is gazdagítja.)

A *Riportok, interjúk, nyilatkozatok, vallomások* a költő 1905 és 1942 közötti megnyilvánulásait gyűjti egybe. Olyan paratextusai ezek az életműnek, melyek nemcsak a babitsi esztétikai gondolkodás alakulásához igazíthatják közelebb figyelmünket, de a korszak szellem-

tani mozgásaira is értelmező fényt vetnek. (Egyszersmind olykor meglepően nyílt vallomás alakját öltik; egy, a gyermekkort felidéző passzusban például a kreatív kíváncsiság, a megismerés szenvedélye mint antropológiai szeretetelmény lepleződik le, az erősi energiák szükségyszerűségét az élet minden területére átérthetővé téve: „Egyszer cirkusban voltam, és ott produkálta magát egy fiú és egy lány. Én beleszerettem magamat mind a kettőbe.” [65.]

Többször szóba kerül a *l'art pour l'art* eszménye, az *elefántcsonttorony* művészetfilozófiája. („Az elefántcsonttorony lakója messze van talán a piactól. De magasan van. S alighanem jobban lát, mint akik lent állnak. A mai zavaros világban inkább expedíciókat kellene felküldeni a magasba, mint leráncigálni azokat is, akiknek sikerült feljutni.” [81.]) Bár a hangsúlyok módosulnak az évek, évtizedek során, Babits lelkiismereti álláspontja mindvégig önzónak tetszik: a közvetlen, napi pártpolitikával nem érintkező, de a közügyek (mindenekelőtt az *emberiség* közös ügyei) iránt értően és felelősen nyitott írástudó az ideája (az író tehát csak megszórítással nevezheti a magány lényének – vö. „Az író mindig egyedül van [...], nem áll a Társ viszonylatában a világgal. Az író egyedül van és benne van a világ.” [37.]). A művészet szolgálati szerepén is ennyit ért: a kiművelt szépség alakzataival segíteni elő önreflexiók kultúrára is képes egyének s közösségek kifejlését, fennmaradását. (Lásd: „De szavam hangosabb lett, ahogy a fájdalom kiáltása hangosabb, mint az álmodozó dudolásai. Már tudtam, hogy nem csupán magamnak dudolok.” [257.])

A kultúrát egyébként is politika előtti-fölötti tényezőnek tekinti: hiszen az formál a civilizációból szép összeletet, az iskolából teljességgyarapító otthont. („*Pedig csak a kultura tehet nagygyá, sőt*

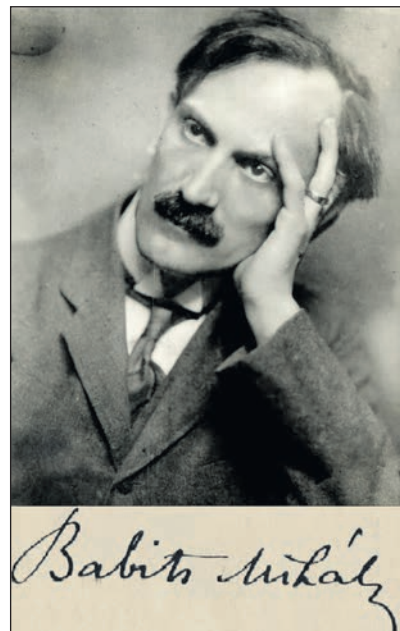
magyarrá, sőt kereszténnyé is csak a kultura [...] tehet bennünket; politikai jelszavak sosem tesznek azzá.” [42.; kiemelés és sajátos helyesírás az eredetiben – H. T.]) – Nem mellékes futamok marasztalják el a fiatal nemzedékeket, melyek viszonyulása az antik műveltséghez mind gyérebb, gyöngébb; amint az oktatói-nevelői munka intézményes feltételeivel is bírálati szigorvet számot.

A húszas évektől – a gépi civilizáció, a kommersz kultúra és a tömegtársadalmak százada kezdődvén – Babits a technológiai léptékváltásról és az amerikanizáló életformáról is véleményt mond. Nehezményezi, hogy a kor hősei immár nem az írók (a szellem emberei), hanem a sportolók és a filmsztárok (a testi létmód kiváltságosai). A rádióban (293., 336.) ismereteket közreadó, sorsvonalakat cizelláló mediális lehetőséget lát; a hangosfilmhez – az első, értetlenkedő csalódás (242.) után – saját művészi formanyelv reménységét csatolja (346–347.). – Észrevételei ma hatványozottan igaznak tűnnek, jóllehet az antikvitas- és Európa-központú kultúrfilozófia keserűséget eloldhatjuk magunktól, ha a világot nem mint antikvitas- és Európa-központú létrendet képzeljük el. (Erre a harmadik évezred nyitányán okunk is, készítésünk is lehet épp elég.)

Közben kezdetét veszi csaknem két évtizedes kétlakisága. Az Esztergomban (a „magyar Firenzé”-ben [154.]) megvásárolt ház és telek a kisváros miliójével, a panoráma tágasságával, a Duna-kanyar aurájával és eredendő természeti békeességgel ajándékozza meg mindennapjait. („Sokat és frissen dolgozik. A nap bronzos-feketére sütötte az arcát. Olyan, mint egy hindú.” Kárpáti Aurél, 1924. [120.]) Minden bizonnyal ennek az intim honalapításnak, az előhegyi alkotóház eleven ethoszának is köszönhető, hogy Babitsnak a katolicitás lelki és műveltségi alakzatait a szabadelvűség-felvilágosultság polgárságtanával összeegyeztető eszmélkedése a sötétebb esztendőkből sem a kilátástalanság nyugtázásába torkollik, hanem derűt igénylő s bizalomra hívó historikus diagnózisban fogja, foglalja össze magát: „Én, megvallva az igazat, optimista vagyok. Úgy gondolom, hogy az egész világon átszaladó szociális áramlat lefokozza majd előbb-utóbb az ellenünk támasztott túlzó nacionalista követeléseket, úgy hogy kétségbeesésre igazán nincs ok.” (1918; 32.) – „Emberi kötelességemnek tartom, hogy optimista legyek a nemzetek közötti kulturális érintkezések megindulásában. Minden pesszimizmus csak hátráltatná a világ meggyógyulását.” (1920; 49.)

A költő kultuszához ma sok vonással járul hozzá az esztergomi Babits Mihály Emlékház. Nem csak földrajzi emelkedést tapasztalhat, aki oda fölkapaszkodik. S ha kalauzul magával viszi a *Riportok...* egy példányát (netán Báthori Csaba *A lírikus 123 epilója* című verseskönyvével együtt), a hely szellemétől már hiába is szeretne szabadulni.

(Magyar Napló, Budapest, 2018)

Kegyelemmel teljes

A szalézi szerzetes lengyel szerző könyve elmélkedés Mária Istenanyaságának és az Ó Szeplőtelen Fogantatásának dogmáiról, a Szűzanya kivételes szerepéről Krisztus üdvözítő misztériumában, illetve az Egyház és minden keresztény életében.

P. Chmielewski meggyőződése szerint a hit megköveteli, hogy felismerjük Mária pótolhatatlan szerepét a keresztények eszkatologikus harcában a bűnnel és a remény ellenségeivel szemben. Montforti Grignon Szent Lajos (1673-1716) nyomán úgy véli, hogy elérkezett „Mária korszaka az idők végén”. A Szűzanya fatimai jelenése óta világosan kell látnunk, hogy az isteni Gondviselés műveként fokozatosan kibontakozóban van egy „új nemzedék”, amely felfedezi Mária Szeplőtelen Szívében „a kigyó fejének széttiprásához” szükséges erőt. Dominik Chmielewski emlékeztet rá, hogy az 1858-as lourdes-i jelenéstől kezdve rendkívüli, az Egyház történelmében egyedülálló időköt élünk. A Szentlélek kiárad az egész világra, bőségesen adományozza ajándékait az Egyházban és megsokasítja őket. A Szentlélek „rendkívüli, új, csodálatosan szép formában mutatkozik meg”. Szűz Mária napjainkban a világ valamennyi szegletében megjelenik és megtérésre hív, miközben a szerző a világ „félelmes állapotáról” beszél, „az emberiségen uralkodó bűn rettenetes sötétségéről”. A XIX. század közepétől csaknem ezer Mária-jelenés történt, amelyek annyira komolyan vehetők, hogy az Egyház teológiai bizottságokat állított fel e jelenések kivizsgálására. A szerző leszögezi: soha nem volt még ehhez fogható időszak az Egyház történelmének kezdete óta. Valóban azokban az időkben élünk, amikor beteljesednek a *Jelenések könyvének* 12. fejezetében olvasható próféciák. „Isten temploma megnyílt az égben, és Isten megmutatja a Frigyládát – Máriát az egész világnak.”

Dominik Chmielewski csodálatosnak nevezi Mária háromszoros identitását is: „az Atya Lánya, Jézus, az Istenember Anyja és a Szentlélek Jegyese!” Együttal emlékeztet arra is, hogy a keresztény hagyomány szerint az Örök Atya vágya volt, hogy „az Isteni Ige, Jézus Krisztus testet öltön, vagyis hogy megtörténjen a Megtestesülés. Az Ó, Jézus Krisztus mintájára akarta megteremteni az emberi nemet.” Az emberek teremtésére irányuló vágyában hordozza „Jahve gondolatában a Boldogságos Szűz Máriát mint az Isteni Ige, Jézus Krisztus Anyját is. Jézus Krisztus egész emberiségét, tökéletes emberségét – testét, véréit, személyiségét, értelmét, jellemét – Máriától kapta. Mária kezdettől jelen volt Jahve gondolatában, hogy Belőle megszülethessen Jézus Krisztus.” A szerző nagyon fontosnak tartja, hogy megértsük: amikor Jézust érintjük, „akkor Máriát is érintjük, mivel Jézus Teste Mária Teste is”. Amikor szentáldozáshoz járulunk, „akkor Krisztus testével együtt Máriát is a szívünkbe fogadjuk. Ha Jézus Krisztus Véréit magunkhoz vesszük és isszuk, ezáltal lelkileg Mária tevékenységére is nyitottá válunk.” Ezt a máriás-eucharisztikus kapcsolatot XVI. Benedek pápa így foglalta össze a lourdes-i jelenések 150. évfordulóján: „Nem szemlélhetjük Máriát anélkül, hogy ne éreznénk Krisztus vonzását, és Krisztusra is csak Mária jelenlétében tudunk tekinteni. A Fiút elválaszthatatlan kötelék fűzi Édesanyjához, akinek méhében a Szentlélektől fogantatott. Ez a kapcsolat fejeződik ki a maga titokzatos jellegében az Oltárszentség által, ahogyan erre az egyházatyák és a teológusok az első századoktól kezdve rávilágítottak.” Damiani Szent Péter megállapítja: „Azt a testet, amelyet a Boldogságos Szűz megszült és anyai gondoskodással táplált, mondom nektek, kétségkívül, azt a testet – és nem más – kapjuk a

szent oltárról, és annak véréit isszuk mint megváltásunk szentségét. Ezt mondja a katolikus hit, és hűségesen tanítja a Szent Egyház.”

A kötet írója, hivatkozva Szent Pálnak az *Efezusiakhoz írt levele* (6,12), azt hangsúlyozza, hogy nem test és vér ellen, vagyis nem emberek ellen harcolunk, hanem hatalmas erejű, láthatatlan szellemi lények ellen, amelyeknek az a céljuk, hogy elpusztítsák az embereket. Két, egymással ellentétben álló, láthatatlan királysággal – Isten királyságával és Lucifer, a sátán királyságával – van dolgunk, amelyek között totális háború dúl. Mária hivatása az, hogy a Szeplőtelen Fogantatásban legyőzze, eltiporja Lucifert és lázadó királyságát. Dominik Chmielewski leszögezi: a Szeplőtelen Fogantatás olyan rendkívüli titok, amitől Lucifer jobban fél, mint mi az atomrobbanástól. Mária Fatimában közölte: a világ számára menedék az Ó Szeplőtelen Szíve, és ez a szív végül győzni fog.

A könyv szerint Isten vágya öröktől fogva az volt, hogy olyan embert teremtsen, akiben Ő a nap huszonnégy órájában mint szentélyben lakhat. Kétezer éve az Ég a keresztényeket arra választotta ki, hogy Isten hajlékai legyenek a földön. „Isten már a világ teremtése előtt kiválasztott bennünket, hogy váljunk Egyházzá, amelyben Ő lakik mindannyiunkban mint önnön szentélyében, ahol szüntelenül imádják Őt a legnagyobb és leggyengédebb szeretetben.” Ha tehát az én bensőmben lakozik, bennem él az Atya, a Fiú és a Szentlélek, én pedig Máriában lakozom, „az Ó Szívében, az Ó méhében, ez olyan helyzet, amelyben senki nem zavar és nem takar

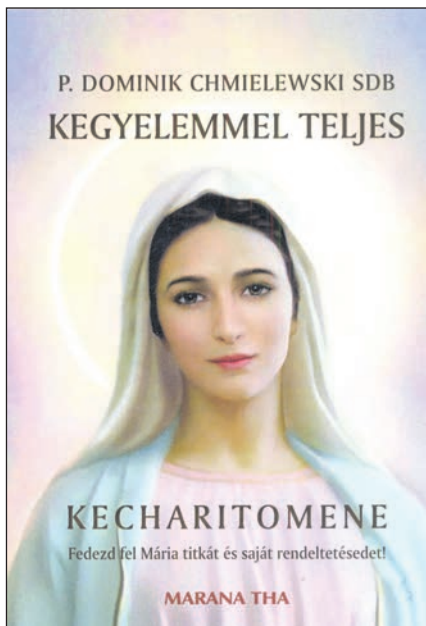
el senkit. Mária soha nem áll közéd és Isten közé. Te Máriában mint Frigylárában imádkozol a Benned lakozó Szentháromsághoz. Máriával, az Ó Szívében, az Ó méhében, az Ó Karjaiban imádkozol a Benned élő Atyához, Fiúhoz és Szentlélekhez!... Én Máriában vagyok, bennem pedig Isten Máriával együtt. Máriában szemlélem az Atyát és a Fiút és a Szentleket, vagyis a bennem élő Szentháromságot... ez a lelki élet legszebb megközelítése – Máriában és Máriával együtt szerethetem a bennem élő Istent – teljes szívemből, minden erőmből és egész lelkemből.” A kötet írója szerint, aki Máriát szereti, Istent dicsőíti, csodálattal és gyönyörűséggel tölti be Jézus Isteni Szívét. „Az, aki igazán szereti Máriát, nagyon boldognak tarthatja magát, mivel biztos lehet benne, hogy az Üdvözítő nagyon szereti.”

A kötetben olvashatunk egy Dominik Chmielewskivel készített interjút is. A szalézi szerzetes rendjük alapítóját, Don Boscót idézi, aki a lelki élet Mesternőjének nevezte Máriát. Ő pedig korunk legnagyobb prófétájának. A könyv szerzője szerint a mai világnak óriási szüksége van egyfelől az isteni irgalom kiáradására, másfelől pedig a bűnbánatra való felszólításra is. „Jézus azt mondja, hogy Isten irgalma arra árad ki teljes mértékben, akiben van bánat. Mária tehát bűnbánatra akarja hívni az egész világot, hogy sirassuk meg a bűneinket, alázkodjunk meg Isten előtt, az urak Ura, a királyok Királya előtt, hogy Ő kiáraszthassa az emberekre irgalmának ajándékát.”

(Fordította: Koncz Éva; Marana Tha 2000 Alapítvány, 2023)

Bodnár Dániel

P. Dominik Chmielewski SDB: *Kegyelemmel teljes (Kecharitomene) – Fedezd fel Mária titkát és saját rendeltetésedet!* című kötete megvásárolható az Új Ember könyvesboltban (Budapest, V. kerület, Ferenciek tere 7-8. Nyitvatartás: hétfőtől péntekig: 9-18 óráig), vagy megrendelhető az Új Ember online könyvárúházból

Bot a küllők között

Válságmegoldó sci-fi sorozatok

„A válságtudat első ismertetőjele az, hogy az ember, aki válságtudattal él, alapvető módon bizonytalanságban tudja magát. A világ körülményeit, tényeit, valóságát, eseményeit nem képes többé meg nem ingathatóan biztosnak, abszolút szilárdnak felfogni. A valóság valamiképpen feloldódik, meghígul, megfoghatatlan, bizonytalan lesz. Már nem alap és támasz többé. Az ember nem áll megbízható talajon. A földet alóla kirántották, és kiszolgáltatva, ismeretlen erőknek elárulva e bizonytalanság mellett mindig megjelennek a válságtudat jellegzetes kísérőérzelmei: a félelem, az ijedtség, az aggodalom és a veszély.” Nehéz lenne jobban jellemezni korunk emberének szellemi-lelki attitűdjét.

A fiúk polgárpukkasztó sorozatból propagandafilmmé vált

Pedig ezeket a szavakat Hamvas Béla – *A világválság* című tanulmányában – a harmincas évek végén írta le. Napjainkat is a „valóság feloldódása” jellemzi, a 21. század embere is úgy látja, „ismeretlen erőknek van kiszolgáltatva”, „a félelem, az ijedtség és az aggodalom” pedig rátelepszik a mindennapjaira. Szorongását pedig csak fokozza, hogy tehetetlennek érzi magát, hisz még csak megközelíteni sem tudja a problémák velejét, nemhogy megoldást találjon a társadalmi, politikai és gazdasági bajokra.

Am ha mondjuk, lenne valamilyen szer, amit bevéve olyan képességekre tehetnének szert, ami túlmutat a szokványos értelemben vett lehetőségeinken? Valamiféle transzhumán lényként akkor talán megoldhatnánk a felmerülő emberi problémákat. *A fiúk* (*The Boys*) című sorozat még 2019-ben indult, s most jár a negyedik évadánál. Már az első részek során kiderült, hogy a főszereplő különleges emberek – a szupik – valójában egy V-vegyületnek nevezett anyagnak köszönhetik képességüket. Ezt a Vought nagyvállalat állítja elő, mely a szuperembereket befolyásolva egyre nagyobb hatalmat szerez a világ felett. A cég arcai a kiválasztott Hetek, akiket a szinte elpusztíthatatlan, ám ostoba és lelkileg sérült Hazafi (Antony Starr) vezet – de nem irányít. Velük szemben állnak a Fiúk – közöttük két nő is van –, akik harcot indítanak a Hetek és a Vaught ellen.

Gondolatmenetünknek maradvá, a sorozat első három évadából kiderült, hogy az ember képességeinek fokozása nem jelent megoldást. Sőt, ahelyett, hogy a már régóta létező gondokra

gyógyírt jelentett volna, csak elmélyítette a problémákat, ráadásul újabbakat is szült. Egy idő után a szupik már nem mentenek embereket, de úgy általában sem tesznek semmi társadalmilag hasznosat. Ellenben folyamatosan a népszerűségi indexük növelésén fáradoznak, és giccses filmekben szerepelnek. A világ tehát nem változik attól, hogy az ember fizikailag többre képes, csak az erőszak, a képmutatás és a hatalomvágy emelkedik egy magasabb szintre.

Manapság sokszor éri az a vád a streaming-szolgáltatók sorozatait, filmjeit, hogy a forgatókönyvírók ujját és a producerek gondolkodását egy jól beazonosítható, progresszívnek nevezett ideológia vezérli, a színészek kiválogatásánál pedig az identitáspolitika játssza a főszerepet. A bírált filmek általában tiltakoznak a gyanúsítás ellen, bár az is igaz, hogy csak szórmentén, hiszen ez számukra nem jelent megbélyegzést. Az üzenet amúgy is jól be lett csomagolva, az átlagnéző legtöbbször észre sem veszi. Ez persze nem azt jelenti, hogy nem is hat, sőt, pont ezért éri el a célját. *A fiúk* negyedik évada azonban már a látszatra sem ad. A két szembenálló tábor – a Hetek és a Fiúk – tagjai egyértelművé teszik, hogy milyen meggyőződés vezérli őket. A nézőnek már nem kell dekódolnia a párbeszédet, hiszen a szereplők expressis verbis kimondják üzenetüket. A hatalommániás, kegyetlen, agresszív, perverz és korlátolt Heteket e megközelítés szerint a – kellőképpen neveltséggé tett – konzervatív eszmeiség vezérli, míg az abortusz- és eutanáziapárti Fiúk a felvilágosult humanizmust képviselik. Az eredetileg a Marvelt parodizáló, a celebvilágot kifigurázó, a közösségi média ellentmondásos működését bemutató

sorozat legújabb évada egy hamis narratívát erősít, emellett nyíltan keresztényellenes. Egyes megközelítései – leginkább azok, melyek a világ hatalmi viszonyait olyannak láttatják, ami csak az

Az akolitus – A jó és a rossz harca folytatódik

ő fejükben létezik – kifejezetten egy politikai propagandafilmmre emlékeztetnek. A hatodik rész ebből a szempontból egészen megdöbbentő: a fizikai és ideológiai orgia hullámai teljesen beborítják a mit sem sejtő nézőt.

A témát továbbfűzve, bár a *Star Wars*-univerzum filmjeinek esze ágában sincs bármilyen problémára is rámutatni, esetleg

megoldást kínálni, a legújabb sorozata mellett érdemes megállni egy pillanatra. Az a címe, hogy *Az akolitus* (*The Acolyte*).

A száz évvel a *Baljós árnyak* előtt játszódó történetben egy titokzatos árny több jedi mestert is meggyilkol. A tettes kilétére hamar fény derül: nem más ő, mint Mae, aki annak idején ikertestvérével, Oshával (mind a két szerepben Amandla Stenberget láthatjuk) együtt kénytelen volt elhagyni a szülőbolygóját. Amíg egyikük jedi tanonc lett, a másik egy sith tanítványává vált. Mint ismert, a jedik az Erő fényteli, a sithek annak sötét oldalát használják.

A nagyfilmeket követő *Star Wars*-sorozatok kaptak már hideget-meleget éppúgy, mint egekig magasztaló dicséretet. *Az akolitus* valahol középen foglal helyet: nézhető, ám felejthető. Ami érdekessé teszi, az a két nővér egymás közötti viszonya, az őket vezérlő indítékok – és nem utolsósorban az, hogy hova jutnak a sorozat végére. Nem csak őket, a többi szereplőt is olyan érzések, gondolatok motiválják, melyek úgy tűnik, az egykori, messzi-messzi galaxisban is ugyanolyanok voltak, mint manapság a Tejútrendszerben. Sol mester (I Dzsongdzse) lelkiismereti válsága azért is figyelemre méltó, mert van neki ilyen, ráadásul a magasabb szempontok vezérlik, s minden igyekezete arra irányul, hogy a morális elvárásoknak is megfeleljen.

A *Star Wars*-sorozatok nem lendítenek túl a nehézségeinken, inkább csak elfeledtetik velünk mindennapi gondjainkat. Egy szűk órácskára belemérülhetünk egy olyan mesevilágba, ahol felismerhető a jó és a gonosz is. *Az akolitus* nagy erénye, hogy alakjai mégsem fekete-fehérek, s hogy a szereplők végül melyik oldalra állnak, az elsősorban rajtuk múlik, és nem a körülményeken.

Katolikus olvasókra tekintettel meg kell emlékeznünk a címről is. Amikor először megláttam, magam is elbizonytalanodtam. Talán a Lucasfilm ezúttal egy keresztény, missziós sorozatot készített? Persze nem, az alkotóknak valószínűleg az *akolitus* kifejezés

Jason egy nap azon kapja magát, hogy valaki elrabolta. Hamar kiderül, hogy az ő, egy másik idősíkról érkezett alteregója volt a tettes, akinek a maga világában nem úgy sikerült az élete, ahogy szeretne volna. Jason úgy látja, hogy minden az egykor – jól vagy

Constellation, a kettévált világ

rosszul – meghozott döntéseink eredője. Csak meg kell keresni azt a világot – már ismerve a választások következményeit –, melynek Jasonja a legboldogabb – és helyet kell cserélni vele. A Blake Crouch-regény alapján készült sorozatból persze láthatjuk, hogy ez a kiskapu zsákutcára nyílik. Ide-oda utazgatni, variálni a rendelkezésre álló valóságok között ugyanis nem lehet büntetlenül, mert egy idő után túl sok lesz belőlünk. Egy helyen.

A tudományos kutatások hajtóereje az emberi kíváncsiság. De az is ott motoszkál a tudósok elméjében, hogy keresgélésük elvezetheti őket egy olyan áttöréshez, ami legalább az egyik mázsás súlyt leveszi az emberiség válláról. Persze a többi rajtunk marad, de a siker erőt adhat a további küzdelemhez. A *Constellation* című sorozat asztronautái a Nemzetközi Űrállomáson éppen egy ilyen, kecsegtető kutatáson dolgoznak, amikor összeütköznek a széthagyott űrszeméttel. A baleset súlyos károkat okoz, egyikük meghal, s bár a többiek hazatérnek, az űrállomás ott marad hasznavehetetlenül, ég és föld között lebegve. De ki jött haza, és ki halt meg? És mi volt a kutatás célja? Lehet, hogy eredményét tekintve megérte az áldozat?

A *tetovált lány*-sorozatban megismert Noomi Rapace játssza a főszereplő svéd űrhajóst, Jot. Először úgy tűnik, neki sikerült visszatérnie a Földre, ám hazaérve azt tapasztalja, semmi sincs a helyén. A férje, a lánya, kollégái sem úgy viselkednek, ahogyan emlékeiben él. Mindez összefüggésben lehet az űrállomásról elhozott „hidegatom laborral”, mellyel a fizika egyik, a józan észnek ellentmondó elméletét, a kvantummechanikából ismert szuperpozíció létét szeretnék volna bebizonyítani. A sorozat a Schrödinger macskája gondolat kísérletre épít, csak ezúttal

nem a macskáról, hanem a szereplőkről nem tudjuk eldönteni, hogy élnek-e vagy sem.

A *Constellation* a klasszikus sci-fiket idézve elsősorban az ismeretlennel szembesülő embert helyezi a középpontba. Miközben minden erőnkkel azon vagyunk, hogy megfejtsük a világegyetem titkait, a kutakodás közben újabb problémákat gerjesztünk. S ahogyan igyekszünk ezeket is megoldani, lassan maga alá temet bennünket mindaz, amit találunk. A visszatérő Jo egy kettéhasadt világgal szembesül a Földön. S ahogy kétségbeesve próbálja ezeket összekapcsolni, lassan eljut az örület határára.

Azok a szakértők, akik természettudományos oldalról közelítenek korunk válsághelyzeteihez, sokszor hangsúlyozzák, hogy önmagában a technológia nem jelent megoldást. De akkor

A Sötét anyag főszereplője egy boldogabb életet nyomába ered

egzotikus hangzása tetszett meg. Egyébként a sorozatból kiderül, hogy amúgy a helyes értelmében használják, hiszen ez a görög szó eredetileg *követőt* is jelentett.

Korunk problémahalmaza az egyént is válságba sodorja. A Földet pedig nem lehet megállítani, mint ahogyan le sem lehet róla szállni. Am mi lenne, ha maradnánk ott, ahol vagyunk, csak éppen az idő dimenzióján csavarnánk egy nagyot? Mondjuk úgy, hogy építünk egy nagy kockát – amint ezt Jason Dessen fizikus (Joel Edgerton) teszi a *Sötét anyag* című sorozatban –, ebbe belépve pedig átlépnénk egy másik, a miénkkel párhuzamos világba. S ha esetleg nem tetszik – mert mondjuk amott beköszöntött a jégkorszak, vagy mindent víz, esetleg homok borít –, akkor csak visszamegyünk a dobozunkba, és keresünk egy másikat.

merre induljunk el, hiszen úgy tűnik, az emberiség nem akar összefogni, mert ahány részérdek, annyifelé húz? Talán valami nagy, mindenkit érintő esemény fogja majd egybeterelni az emberi nemet? Valami, ami mindenki számára az egészen más lesz, ami – vagy esetleg aki – nem tartozik egyetlen érdekcsoportéhoz sem? Lehetséges, hogy a földlakók betegségeire a Földön kívül írják a receptet?

Paula (Peri Baumeister) és Hadi (Hadi Khanjanpour), két német űrhajós egy magáncég finanszírozta kutatásnak köszönhetően feljut

Hallo... A jel

a Nemzetközi Űrállomásra. Visszatérésük után a két család, köztük Paula férje, Sven (Florian David Fitz) és lánya, Charlie (Yuna Bennett) várják őket a repülőtéren. Hamarosan rossz hírt kapnak: a gép majd kétszáz utassal a fedélzetén lezuhant. *A jel* című sorozat azt mutatja be, mi történt az űrállomáson, s mi vezetett ehhez a tragédiához.

Mi más, mint egy jel, amit Paula észlelt a Nemzetközi Űrállomás mások által nem használt, régi rádióján. Ő ugyanis ezzel kommunikál a Földön maradt – egyébként csak implantátummal halló – kislányával. Az üzenet egyszerű. Egy gyermek hangját hallja, amint bizonyos időközönként azt ismétleti, hogy „hello”.

„A történelem nem egy egyenes, hanem egy kör, olyan, mint egy kerék – hangzik el a filmben. Hátha az a megoldás, ha valaki betesz egy botot a küllők közé. Ideje, hogy valaki kimentsen bennünket.” A sorozat készítőinek ugyanakkor nincsenek illúziói; jól tudják, hogy egy kívülről jövő információért, a megszereszhető tudás birtoklásáért azonnal elindulna a verseny, vagyis igen kétséges, hogy létrejönne-e bármilyen összefogás. Sőt, a történet szerint egyedül a pusztításban értenek egyet a Föld lakói. De vajon lehet-e gonosz az, aki jelet küld, aki előre értesít az érkezéséről?

Mint ismert, az 1977-ben felbocsátott Voyager-1 űrszonda, mely egyre távolabb kerül Földünkől, magával vitt egy aranylemezt, rajta az emberiség üzenetével. Számtalan kép és hang van a lemezen, emellett ötvenöt nyelven szólítják meg azokat, akik egyszer majd meghallgatják. A magyar szöveg így hangzik: „Üdvözlétet küldünk magyar nyelven minden békét szerető lénynek a világegyetemen.” (Elképzeltem, hogy a nálunk fejlettebb idegenek egyszer visszaküldik a javított változatot, hiszen a világúr hivatalos nyelve a magyar...) Az angol pedig így: „Hello from the children of planet Earth.”

Bár a történetvezetésben van némi ellentmondás, *A jel* kifejezetten érdekes, nem utolsósorban a remek színészi játéknak köszönhetően. Az emberiség végül kudarcot vall, ám az áldozat mégsem hiábavaló, az igazság csatát nyer, a kis család pedig tanúságot tesz a szeretet erejéről. Ha minden ilyen egyszerű lenne!

Grant MacLaren FBI ügynök (Eric McCormack) egy bűnözőt üldözve beront egy építkezésre. Egy pillanatra megáll, és letekint a liftaknába. Hirtelen a fejéhez kap, üvöltöni kezd, majd megnyugszik. Körbenéz, de már nem ő, hanem benne valaki.

Bár az *Átutazók* (*Idővonal*, *Travelers*) című sorozat utolsó évada 2018-ban készült, érdemes egy pillanatra emlékezetünkbe idézni. A történet szerint valamikor a nem túl távoli jövőben katasztrofális események láncolata a kihalás szélére sodorja az emberiséget. A veszélyeztetettség fokozza a technikai erőfeszítések hatékonyságát, így jutnak el utódaink oda, hogy utazókat küldjenek vissza a múltba, hátha így meg tudják előzni a szerencsétlenségeket. Minden csapat öttagú, a főnökön kívül egy orvos (MacKenzie Porter), egy taktikus (Nesta Cooper), egy mérnök (Jared Abrahamson) és egy történész (Reilly Dolman) alkotja. Ebben az esetben nem egy megszokott időutazásról van szó, az érkezők tudatát ugyanis egy olyan ember testébe költöztetik be, aki a következő másodpercekben meghalna. A jövőbeli Igazgató, a Nagy Terv kiötlője és megvalósítója ugyanakkor csak a 21. századba képes elküldeni az ügynökeit, hiszen a pontos érkezéshez számítógépes adatokra van szüksége, ezek pedig e kort megelőzően még nem léteztek.

Nem először találkozunk olyan filmmel, mely történetét az időutazásra fűzi fel. Bár most még nem tudjuk, hogyan kellene leküzdeni a válságok láncolatát, ám ha már ismerjük, hogy mi lett, akkor csak változtatnunk kell azon, ami volt. A történetet az teszi különösen aktuálissá, hogy az Igazgató egy mesterséges intelligencia. Vagyis az ember alkot egy gépet, ami megoldja helyette a gondjait. Ezek szerint napjainkban azért nem jutunk egyről a kettőre, mert túl sok az adat, és nem vagyunk elég okosak. A jövőből jött utazók ugyanakkor egy élő emberi viszonyrendszerbe érkeznek, ez pedig

Átutazók – Túl sok mindenen kellene változtatni

olyan kihívás elé állítja őket, ami a küldetésüket is befolyásolja. Hőseink kapcsolatai, érzelmei és vágyai bekerülnek a sok ismeretlen változó közé. Ezzel pedig sajnos még egy hiperfejlett MI sem tud mit kezdeni.

Hamvas Béla említett tanulmányában arra is rámutat, hogy a válság létünk alapeleme, vagyis soha nem leszünk úrrá rajta, így lehet, hogy sohasem találunk rá a megoldásokra. Vagy esetleg egészen máshol kellene keresgelnünk?

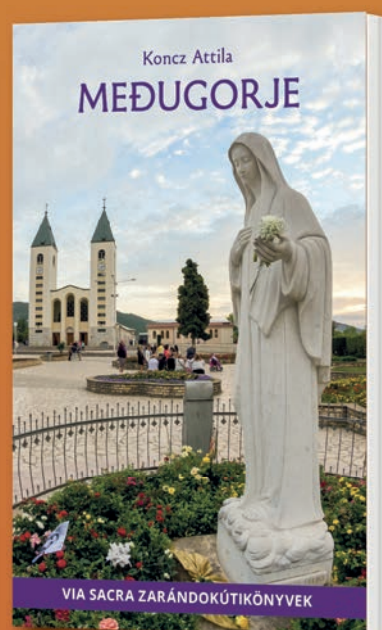
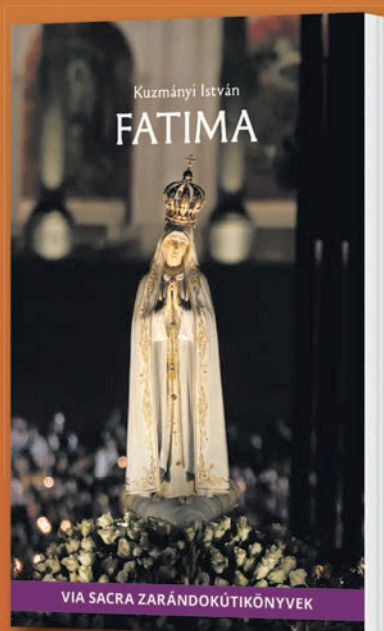
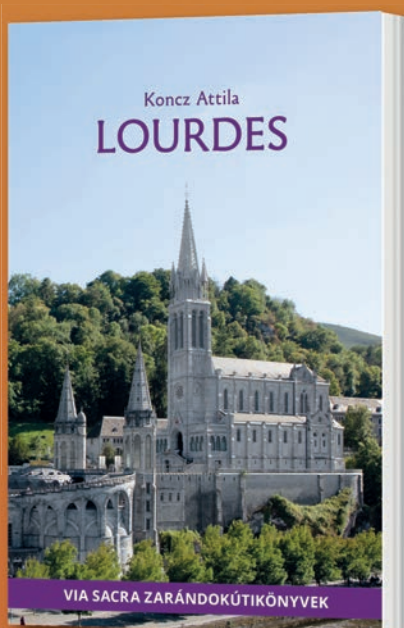

AZ ÚJ EMBER KÖNYVESBOLT NYÁRI KÖNYVAKCIÓJA!

Zarándokútikönyveink augusztus 31-éig
kedvezményesen vásárolhatók meg.

A három kötet ára együtt
12 470 forint helyett **csak 10 000 forint.**

Elérhetőségeink: Új Ember könyvesbolt
1053 Budapest, Ferenciek tere 7-8., bolt.ujember.hu

MAGYAR KURÍR
KATOLIKUS HÍRPORTÁL

Új Ember
kiadványok